

7. Türkçe Ulusal Derlem’de cumhur, halk ve millet sözcüklerinin gazete metinlerindeki görünümü

Ceren SELVİ¹

APA: Selvi, C. (2023). Türkçe Ulusal Derlem’de cumhur, halk ve millet sözcüklerinin gazete metinlerindeki görünümü. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö13), 93-111. DOI: 10.29000/rumelide.1379027.

Öz

Dil biliminin bilgisayarlı çalışma alanını olan derlem dil bilimi, önceki yıllara göre yapılan çalışmaların hızını arttırmış ve daha çok çalışma yapılmasını sağlamıştır. Derlemler, büyük sayıda dil verilerini içeren kümelerdir. Bu çok sözcüklü derlemler üzerinde gramer ve dil bilimi çalışmalarını yapmak araştırmaların hızlı sonuçlanmasını sağlamaktadır. Bu çalışmada 50 milyon sözcükten oluşan Türkçe Ulusal Derlemi’nde gazete metinlerinde geçen “*cumhur, halk, millet*” sözcükleri yazılı metin sorgusunda taranmıştır. Tarama yapılırken gazete verileri 5’er yıllık olarak bölünmüş ve tarama sonucunda elde edilen verilerde bağlam içerisinde “*toplum*” anlamında kullanılanlar çalışmanın kapsamında değerlendirilmiştir. Her sözcük kendi başlığı altında ilk önce tablo içerisinde *metin sayısı, gözlenen sıklık ve normalleştirilmiş sıklık* verileri ile açıklanmıştır. Daha sonra gazete metinlerinde yer alan veriler beşer yıllık dilimler içerisinde incelenmiştir. Bu incelemede öncelikle Türkçe Ulusal Derlemi’nde yer alan bilgilerin ekran görüntüsü verilmiş, daha sonra bu verilerin değerlendirmesi yapılmıştır. Değerlendirme sonrası tablo içerisinde *cumhur, halk ve millet* sözcüklerinden “toplum” anlamında kullanılanlar -/+ 5 eşdizimlilikleri ile verilmiştir. Bu verilerin sayıca fazla olması nedeni ile her grup için 10 örnek listelenmiştir. Beşer yıllık veri dökümleri tamamlandıktan sonra bir grafik içerisinde 1989-2013 yılları arasındaki tüm verilerin dökümü yapılmıştır. Grafiğin ardından sözcüğün kendi içerisinde değerlendirilmesi verilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında ise *cumhur, halk* ve *millet* sözcüklerinin gazetelerdeki kullanımı genel bir değerlendirme ile açıklanmıştır.

Anahtar kelimeler: Derlem Dil Bilimi, Türkçe Ulusal Derlemi, cumhur, halk, millet

The appearance of the words of the republic, folk and nation in the newspaper texts in the Turkish National Corpus

Abstract

Corpus linguistics, which is the computerized field of linguistics, has increased the speed of studies compared to previous years and provided more studies. Corporuses are sets that contain a large number of language data. Conducting grammatical and linguistic studies on these multi-word corpus provides rapid results of research. In this study, the words “public, folk, nation” in the newspaper texts in the Turkish National Corpus consisting of 50 million words were scanned in the written text query. While scanning, newspaper data were divided into 5 years and the data obtained as a result of scanning, used in the context of “society”, were evaluated within the scope of the study. Each word was first explained under its own heading with the number of texts, observed frequency and normalized frequency data in the table. Then, the data in the newspaper texts were examined in 5-year periods.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili ABD (Ankara, Türkiye) ceren.ybu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7606-4292 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 17.08.2023-kabul tarihi: 23.10.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1379027]

In this review, firstly, a screenshot of the information in the Turkish National Corpus was given, and then this data was evaluated. In the table after the evaluation, the words used in the meaning of "society" from the words public, folk and nation are given with -/+ 5 collocations. Due to the large number of these data, 10 samples are listed for each group. After the 5-year data dumps were completed, all the data between 1989 and 2013 were recorded in a graphic. After the graph, the evaluation of the word in itself is given. In the conclusion part of the study, the use of the words public, folk and nation in the newspapers is explained with a general evaluation.

Keywords: Corpus Linguistics, Turkish National Corpus, Public, Folk, Nation

Giriş

Dil biliminin bilgisayarlı çalışma alanını olan derlem dil bilimi, önceki yıllara göre yapılan çalışmaların hızını arttırmış ve daha çok çalışma yapılmasını sağlamıştır. Derlemler, büyük sayıda dil verilerini içeren kümelerdir. Bu çok sözcüklü derlemler üzerinde gramer ve dil bilimi çalışmalarını yapmak araştırmaların hızlı sonuçlanmasını sağlamaktadır.

Derlem adı verilen elektronik ortamda işlenebilir geniş hacimli metinler, doğal dil durumlarının betimlenmesine imkân sağlamış; gerçek dil kullanımlarına ilişkin istatistik verileri daha önce göz önünde olmayan dil birimlerinin tanımlanması, işlevlerinin çözümlenmesi ve birtakım dil olgularının ortaya konması noktasında yol gösterici olmuştur (Çalışkan, 2014: 140).

Bu çalışmada 50 milyon sözcükten oluşan Türkçe Ulusal Derlemi'nde gazete metinlerinde geçen "*cumhur, halk, millet*" sözcükleri yazılı metin sorgusunda taranmıştır. Tarama yapılırken gazete verileri 5'er yıllık olarak bölünmüş ve tarama sonucunda elde edilen verilerde bağlam içerisinde "**toplum**" anlamında kullanılanlar çalışmanın kapsamında değerlendirilmiştir. Her sözcük kendi başlığı altında ilk önce tablo içerisinde **metin sayısı, gözlenen sıklık ve normalleştirilmiş sıklık** verileri ile açıklanmıştır. Daha sonra gazete metinlerinde yer alan veriler 5'er yıllık dilimler içerisinde incelenmiştir. Bu incelemede öncelikle Türkçe Ulusal Derlem'de yer alan bilgilerin ekran görüntüsü verilmiş, daha sonra bu verilerin değerlendirmesi yapılmıştır. Değerlendirme sonrası tablo içerisinde **cumhur, halk ve millet** sözcüklerinden "toplum" anlamında kullanılanlar -/+ 5 eşdizimlilikleri ile verilmiştir. Bu verilerin sayıca fazla olması nedeni ile her grup için 10 örnek listelenmiştir. Beşer yıllık veri dökümleri tamamlandıktan sonra bir grafik içerisinde 1989-2013 yılları arasındaki tüm verilerin dökümü yapılmıştır. Grafiğin ardından sözcüğün kendi içerisinde değerlendirilmesi verilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında ise **cumhur, halk** ve **millet** sözcüklerinin gazetelerdeki kullanımı genel bir değerlendirme ile açıklanmıştır.

Türkçe Ulusal Derlemi

Derlem sözcüğü, Türkçe Sözlük'te "1. Koleksiyon 2. Bir dilin türlü kullanım alanlarından derlenmiş örneklerinin dil bilgisi ve kuramsal dil bilimi araştırmalarında kullanılmak üzere bilgisayar tarafından okunabilecek biçimde bir araya getirilmiş kümesi, bütüncü, korpus" şeklinde tanımlanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr>).

Türkçenin bilgisayar ortamında erişilebilen birçok derlemi bulunmaktadır. Bunlar; ODTÜ Türkçe Derlemi, TurkishWaC, BOUN Derlemi, TS Corpus, Eski Türkçe ve Karahanlı Türkçesinin Tarihsel Derlemi (ETKTD), Sözlü Türkçe Derlemi (STD), Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches

Corpus 'VATEC' (İslamiyet Öncesi Türkçe Metinleri Elektronik Derlem) ve Türkçe Ulusal Derlemi (TUD)'dir.

Türkçe Ulusal Derlemi, TÜBİTAK tarafından desteklenen ve Mersin ve Çukurova Üniversiteleri akademisyenleri tarafından tasarlanan çevrim içi Türkçe derlemidir. Türkçe Ulusal Derlemi ekibinde; Prof. Dr. Yeşim Aksan (Mersin Üniversitesi İngiliz Dil Bilimi), Prof. Dr. Mustafa Aksan (Mersin Üniversitesi İngiliz Dil Bilimi), Prof. Dr. Selma Ayşe Özel (Çukurova Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği), Bilg. Yük. Müh. Hakan Yılmaz (Çukurova Üniversitesi), Öğr. Gör. Yasin Bektaş (Mersin Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği), Öğr. Gör. Ümit Mersinli (Mersin Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı), Dr. Gülsüm Atasoy (Mersin Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı), Arş. Gör. Umut Ufuk Demirhan (Mersin Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı) yer almaktadır. Türkçe Ulusal Derlemi (TUD) günümüz Türkçesinin dengeli, büyük ölçekli (50 milyon sözcük) ve genel amaçlı bir derlemi olarak tasarlanmıştır. Bu amaçla, daha önce başka dillerde yapılmış olan derlem oluşturma çabaları ve deneyimlerinden de yararlanılmıştır. TUD'un oluşturulması sırasında, genel olarak Britanya Ulusal Derlemi'nin (British National Corpus) yapısı örnek alınmış ve Türkçe için gerekli durumlarda değişikliklere gidilmiştir. TUD'un tüm oluşturma aşamalarında çeşitli açık-erişimli araçlar kullanılmış ve oluşturulan derlemin de araştırmacılara ve ticari olmayan kullanımlara açık ve erişilebilir olması hedeflenmiştir. TUD Sürüm 3.0, 50 milyon sözcükten oluşan, 24 yıllık bir dönemi (1990-2013) kapsayan, günümüz Türkçesinin çok sayıda farklı alan ve türlerinden yazılı ve sözlü örneklerini içeren, geniş kapsamlı, dengeli ve temsil yeterliliğine sahip, genel amaçlı bir referans derlemidir. Kullanıcılar çok çeşitli kısıtlama ölçütleri ile (medya, metin örnekleme, konu alanı, türev metin biçimi, yazar cinsiyeti, hedef okur, metin türü vb.) sorgularını gerçekleştirebilirler. Ayrıca TUD 3.0 sürümünde kullanıcılar sözcük türüne ve eklere göre de sorgu yapabilmekte; çok sözcüklü birimleri arayabilmektedirler. Ayrıca sorgularını düzenli ifadeler kullanarak da yapabilmektedirler.²

İnceleme

1. Cumhuriyet sözcüğü

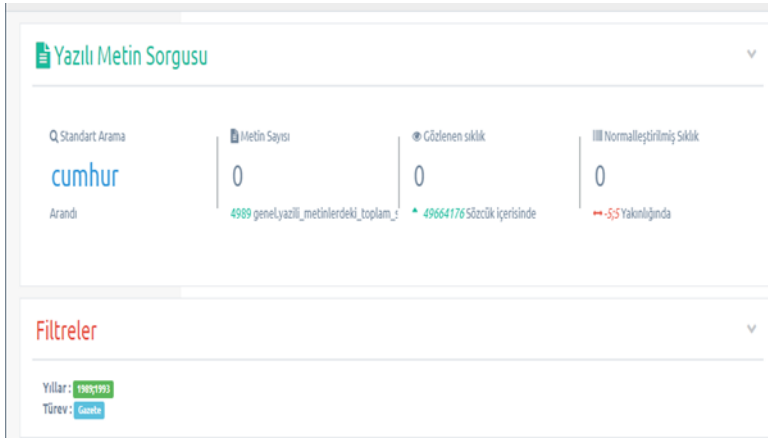
	Metin sayısı	Gözlenen sıklık	Normalleştirilmiş sıklık
1989-1993	0	0	0
1994-1998	9	9	0.18
1999-2003	21	34	0.68
2004-2008	5	7	0.14
2009-2013	0	0	0

Tablo 1: Cumhuriyet sözcüğünün TUD görünümü

1989-2013 yılları arasında Türkçe Ulusal Derlem'de **cumhur** sözcüğü yazılı metin sorgusunda tarandığı zaman çıkan veriler şu şekildedir:

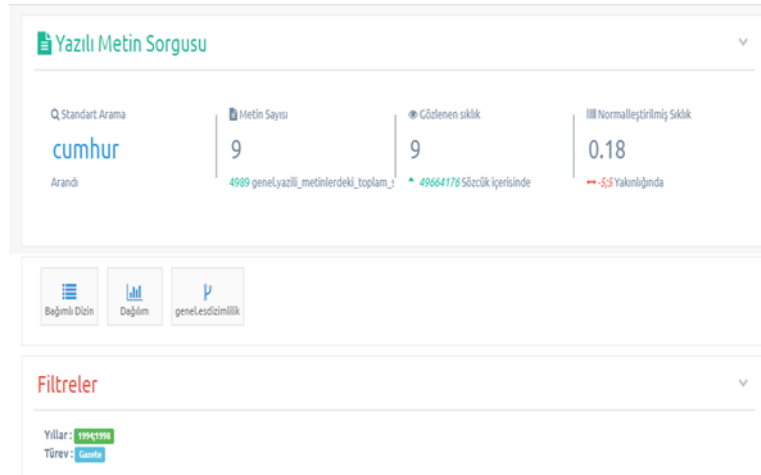
1989-1993 yılları arasında gazete metinlerinde **cumhur** sözcüğünün kullanımı görülmemiştir.

² Bu bilgiler Türkçe Ulusal Derlem'in (TUD) internet ağından alınmıştır. (<https://v3.tnc.org.tr/tnc/about-tnc>).

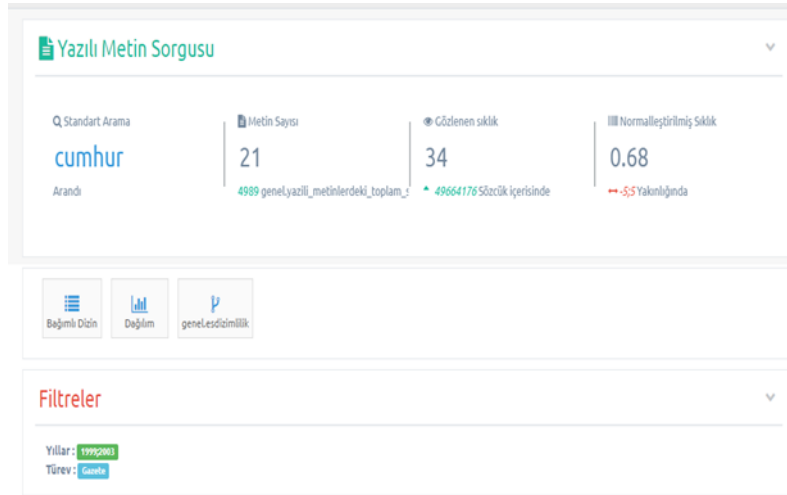
Ekran görüntüsü 1: Cumhur sözcüğünün 1989-1993 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

1994-1998 yılları arasında gazete metinlerinde **cumhur** sözcüğünün kullanımı **9** metinde **9** kez **0.18** sıklık ile görülmüştür. **Cumhur** sözcüğünün **-/+ 5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **9** kullanımın da “*Cumhur Ersümer, Cumhur Başaran ve Cumhur Canbazoğlu*” şeklinde özel isim olarak kullanıldığı, “*halk, millet, toplum*” anlamında kullanılmadığı görülmüştür.

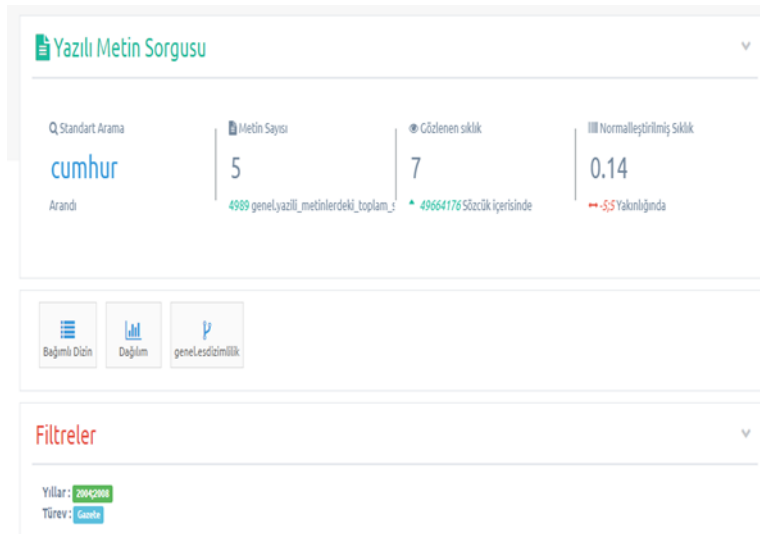
Ekran görüntüsü 2: Cumhur sözcüğünün 1994-1998 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

1999-2003 yılları arasında gazete metinlerinde **cumhur** sözcüğünün kullanımı **21** metinde **34** kez **0.68** sıklık ile görülmüştür. **Cumhur** sözcüğünün **-/+ 5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **34** kullanımın da “*Cumhur Asparuk, Cumhur Bey, Cumhur Ersümer vb.*” şeklinde özel isim olarak kullanıldığı, “*halk, millet, toplum*” anlamında kullanılmadığı görülmüştür.

Ekran görüntüsü 3: Cumhur sözcüğünün 1999-2003 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

2004-2008 yılları arasında gazete metnlerinde **cumhur** sözcüğünün kullanımı **5** metinde **7** kez **0.14** sıklık ile görülmüştür. **Cumhur** sözcüğünün **-/+ 5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **7** kullanımdan **2** kullanımın “*halk, millet, toplum*” anlamında kullanıldığı, diğer **5** kullanımın farklı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Toplum anlamında kullanılan 2 cumhur sözcüğü de bağlamda halkın kendilerini yöneten kişiyi görme isteğini ifade etmektedir.

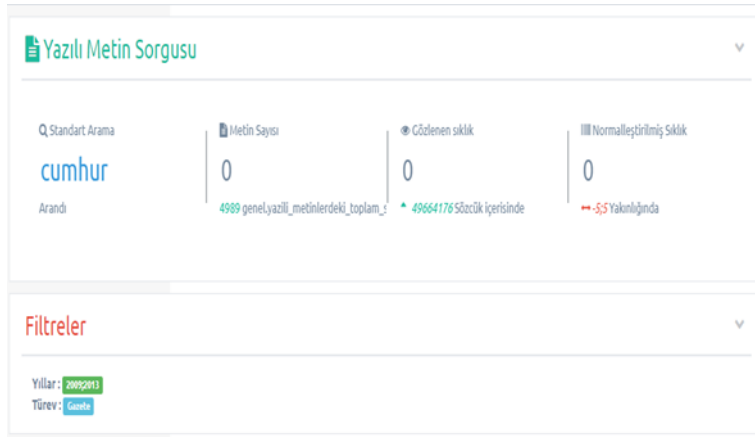

Ekran görüntüsü 4: Cumhur sözcüğünün 2004-2008 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

çalışma arkadaşı ANAP'lı Enerji Bakanı	Cumhur	Ersümer'in topluma yüklediği fatura korkunç!
Recep Önal; eski Enerji Bakanları	Cumhur	Ersümer ve Zeki Çakan ile
güvenlik önlemleri alınarak halka açılsın.	Cumhur,	başkanını ziyaret edebilsin; yaşadığı mekânın
günlerinde halka açılması gerektiğini belirterek,	"Cumhur,	başkanını görmeli; cumhurbaşkanlığıyla halk arasındaki
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanları	Cumhur	Ersümer ile Zeki Çakan'ın yargılandığı
bu sabah yapılacak eski bakanlar	Cumhur	Ersümer ve Zeki Çakan'la ilgili
Aydın Dumanoglu, Cevdet Erdöl, Mustafa	Cumhur,	M. Akif Hamzaçebi, Kemalettin Göktaş,

Tablo 2: *Cumhur* sözcüğünün eşdizimlilikleri

2009-2013 yılları arasında gazete metinlerinde *cumhur* sözcüğünün kullanımı görülmemiştir.

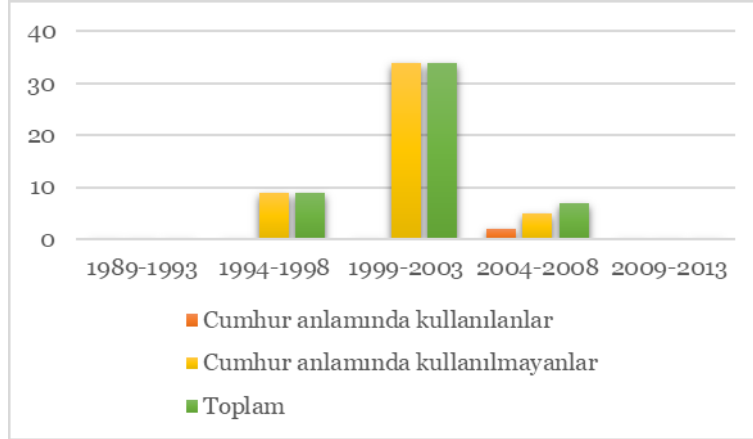

Ekran görüntüsü 5: *Cumhur* sözcüğünün 2009-2013 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

Değerlendirme

Cumhur sözcüğünün **1989-2013** yılları arasında gazete metinlerinde kullanımına baktığımız zaman toplamda **35** metinde **50** kullanım görülmektedir. Bu **50** kullanımın bağlam içerisinde **“halk, millet, toplum”** anlamında **2** kez kullanıldığı, kalan **48** kullanımın özel isim olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu sayısal veriler, *cumhur* sözcüğünün gazete metinlerinde 2013 yılına kadar tercih edilmediğini göstermektedir. Türkçe Ulusal Derlem’de **1989-2013** yılları arasında gazete metinlerinde cumhurbaşkanı sözcüğü **229** metinde **2050** kez kullanılmıştır. Bu çoklu kullanım *cumhur* sözcüğünün başka bir kalıpta kullanılması sebebi ile tercih edilmediğini gösterebilir. Ayrıca son yıllarda siyaset dilinde *cumhur* sözcüğünün ön plana çıktığı görülmektedir. Türkçe Ulusal Derlemi 2013 yılına kadar olan verileri içerdiği için bu çalışmada sözcüğün kullanımının artması ile ilgili bir veri sunulamamaktadır.³

³ *Cumhur* sözcüğünün kullanım sıklığının artması televizyon haberleri ve sosyal medya araçlarında gözlemlenmektedir.

Grafik 1: Cumhur sözcüğünün TUD verilerine göre sayısal dağılımı

2. Halk sözcüğü

1989-2013 yılları arasında Türkçe Ulusal Derlem'de **halk** sözcüğü yazılı metin sorgusunda tarandığı zaman çıkan veriler şu şekildedir:

	Metin sayısı	Gözlenen sıklık	Normalleştirilmiş sıklık
1989-1993	0	0	0
1994-1998	27	109	2.19
1999-2003	93	458	9.22
2004-2008	117	437	8.8
2009-2013	18	44	0.89

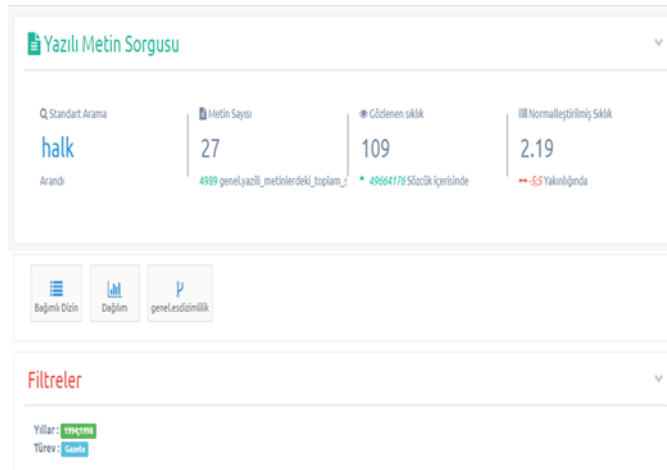
Tablo 3: Halk sözcüğünün TUD görünümü

1989-1993 yılları arasında gazete metnlerinde halk sözcüğünün kullanımı görülmemiştir.

Ekran görüntüsü 6: Halk sözcüğünün 1989-1993 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

1994-1998 yılları arasında gazete metinlerinde **halk** sözcüğünün kullanımı **27** metinde **109** kez **2.19** sıklık ile görülmüştür. **Halk** sözcüğünün **-/+ 5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **109** kullanımdan **56** kullanımın “*cumhur, millet, toplum*” anlamında kullanıldığı, diğer **53** kullanımın farklı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Halk sözcüğü bu yıllar arasında; **halkın siyaset üzerindeki etkisi, siyasi olarak halkın rolü, halk sağlığı, seçimlerde halkın tercihi, toplumsal olaylara halk tepkisi, halkın genel düşüncesinin önemi, tarihi toplumlar, birden fazla ırktan gelen millet, halk röportajları** anlamlarında kullanılmıştır. **1994-1998** yılları arası kullanımın sayıca fazla olması nedeni ile tablo içerisinde sadece “*cumhur, millet, toplum*” anlamında kullanılan metinlerden 10 örnek verilmiştir.

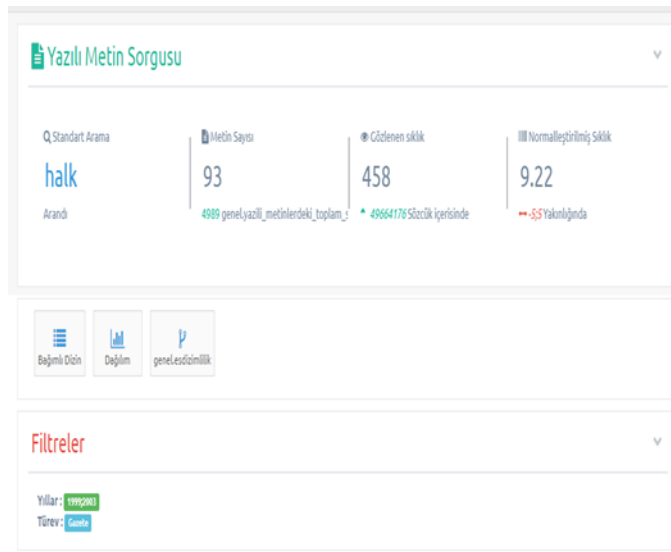

Ekran görüntüsü 7: Halk sözcüğünün 1994-1998 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

şirketine yaptırdığı araştırmaya göre Clinton'ın	halk	desteği bir gün içinde 6
şimdiden ortaya atılmaya başladı. Azerbaycan'da	halk	ve siyasiler, ülkenin ilk "demokratik"
özgürlüklerin önu tıkanmış mazlum bir	halk	çıkıyor karşımıza. Kişisel doğruları adına
özetler. Böylece bu destan-oyunun kişilerinin	halk	olduğunu ve oyunun olay dizisinin
önce ülkeyi seçime götürün ve	halk	RP'nin hesabını görsün." diyen Baykal,
ödemek başa bela; yönetenler vermezse	halk	verir mi?; toplanan paralar çarçur
zulüm sona ermişti. Pencerelerden, sokaklardan	halk	Kuvayi Milliye askerlerini alkışlıyordu. Yunan
zulüm sona ermişti. Pencerelerden, sokaklardan	halk	Kuvayi Milliye askerlerini alkışlıyordu. Yunan
yok. 2000 yılında yapılacak seçimin	halk	tarafından yapılmasını sağlayabilirsek halk onu
yerde eskiyor; sokaklarda öfkeli bir	halk,	askeri GMC'ler; sokakları süpüren, polis

Tablo 4: Halk sözcüğünün 1994-1998 arası eşdizimlilikleri

1999-2003 yılları arasında gazete metnlerinde **halk** sözcüğünün kullanımı **93** metinde **458** kez **9.22** sıklık ile görülmüştür. **Halk** sözcüğünün -/+ **5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **458** kullanımdan **228** kullanımın “cumhur, millet, toplum” anlamında kullanıldığı, diğer **230** kullanımın farklı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Halk sözcüğü bu yıllar arasında; **halk dili, halk arasında oluşan çatışma, cumhurbaşkanlığı seçimindeki rolü, bir gösteri izleyen topluluk, halk kavramı, toplu bir görüş ortaya koyma, halkın siyaset üzerindeki etkisi, siyasi olarak halkın rolü, halk sağlığı, seçimlerde halkın tercihi, toplumsal olaylara halk tepkisi, halkın genel düşüncesinin önemi, tarihi toplumlar, birden fazla ırktan gelen millet, halk röportajları, toplum hafızası, büyük toplum hareketleri, halk arasında kullanılan dil, toplum desteği, halk ekonomisi, bir görüşün temsilcisi** anlamlarında kullanılmıştır. **1999-2003** yılları arası kullanımın sayıca fazla olması nedeni ile tablo içerisinde sadece “cumhur, millet, toplum” anlamında kullanılan metinlerden 10 örnek verilmiştir.

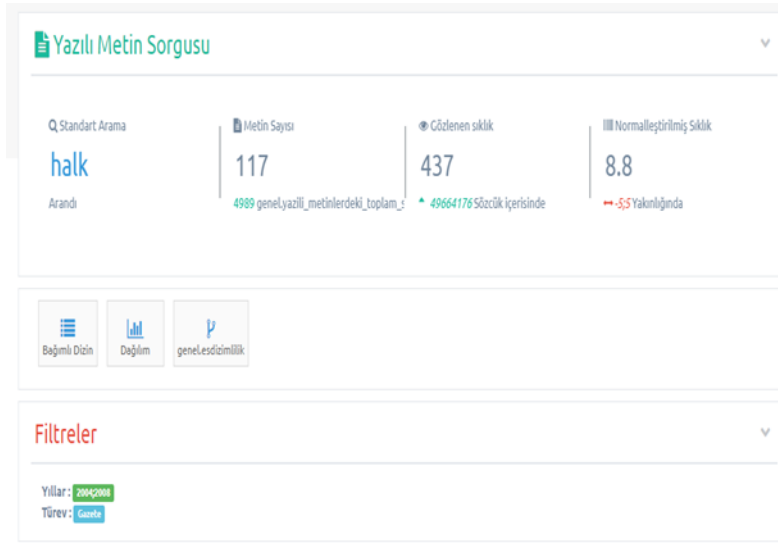

Ekran görüntüsü 8: Halk sözcüğünün 1999-2003 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

şöyle konuştu "Çiller kimseyi harcamaz.	Halk,	Elazığ'a milletvekili verdi. Bu milletvekili,
şu kılık-kıyafet meselesini halka soralım,	halk	ne diyorsa onu yapalım, demokrasinin
Ülke barajının indirilmesi tartışmalarına da	halk	son noktayı koydu. Araştırmaya katılanların
çıkışı çeşitli olaylara neden oldu.	Halk	yalnız bu sahne için gazinoya
çok çocuklar, şu kapitalist düzeni	halk	dilinde anlatmaya çalışıyorsunuz. Ragıp gene
çocuklarına oldu. İmam hatip okullarını	halk	yapıyor. Yanına da yurt yapıyor.
Çeçenistan'daki kanunsuzluktan istifade ederek bir	halk	savaşı başlattı savaşın ateşini oya
Çeçenistan'daki kanunsuzluktan istifade ederek bir	halk	savaşı başlattı savaşın ateşini oya
çerçevesinde yapıldı. İskoçya ve Galler'de	halk,	1997'deki halkoylamasında parlamento seçimlerinin yapılması
çağrıda, "Uluslararası gözlemciler olmadan sivil	halk	Moskova tarafından açılan güvenlik koridorlarından

Tablo 5: Halk sözcüğünün 1999-2003 arası eşdizimlilikleri

2004-2008 yılları arasında gazete metinlerinde **halk** sözcüğünün kullanımı **117** metinde **437** kez **8.8** sıklık ile görülmüştür. **Halk** sözcüğünün **-/+ 5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **437** kullanımdan **256** kullanımın "*cumhur, millet, toplum*" anlamında kullanıldığı, diğer **181** kullanımın farklı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Halk sözcüğü bu yıllar arasında; **halk komiteleri**, **toplum desteği**, **halk dili**, **halk arasında oluşan çatışma**, **cumhurbaşkanlığı seçimindeki rolü**, **bir gösteri izleyen topluluk**, **halk kavramı**, **toplu bir görüş ortaya koyma**, **halkın siyaset üzerindeki etkisi**, **siyasi olarak halkın rolü**, **halk sağlığı**, **seçimlerde halkın tercihi**, **toplumsal olaylara halk tepkisi**, **halkın genel düşüncesinin önemi**, **tarihi toplumlar**, **birden fazla ırktan gelen millet**, **halk röportajları**, **toplum hafızası**, **büyük toplum hareketleri**, **halk arasında kullanılan dil**, **toplum desteği**, **halk ekonomisi**, **bir görüşün temsilcisi** anlamlarında kullanılmıştır. **2004-2008** yılları arası kullanımın sayıca fazla olması nedeni ile tablo içerisinde sadece "*cumhur, millet, toplum*" anlamında kullanılan metinlerden 10 örnek verilmiştir.

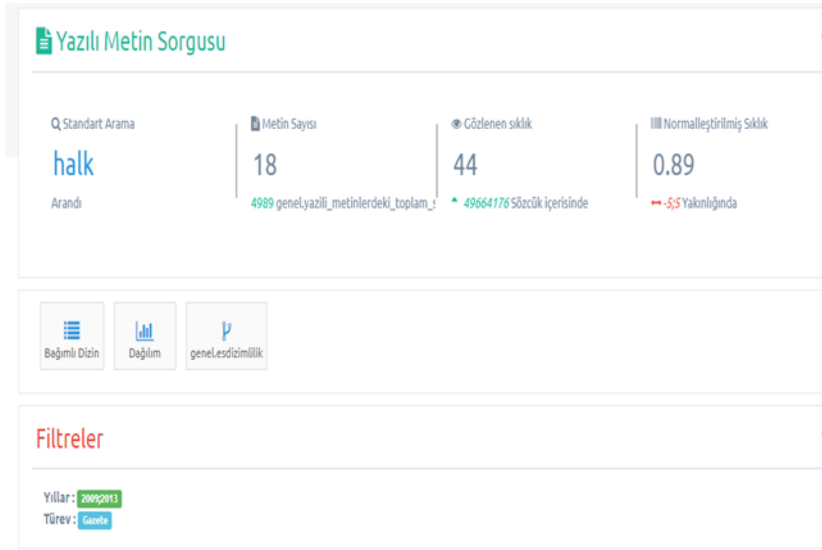

Ekran görüntüsü 9: Halk sözcüğünün 2004-2008 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

şöyle yorumladı "Geleneksel partilerden usanan	halk	hiç iktidar olmamış bir partiyi
Şiilerin hükümetin izni olmaksızın Necef'te	"halk	komiteleri" uygulamasına başladığını yazdı. Gazeteye
Şii bölgesi Sadr kenti sivil	halk	için büyük tehlikelerle dolu. ABD
şeye karşın Anadolu'da yaşayan her	halk	kendi anadilini kullanacak. Elimizi çabuk
şekilde kınıyoruz. Bu operasyonda sivil	halk	öldü ve yaralandı. Bu da
şehrinin gelecekteki statüsünün burada da	halk	tarafından da tartışıldığını, şehre olan
ısınacak. Parti liderlerinin meydan mitingleriyle	halk	desteği araması bekleniyor. İç politika
ümit ettiğini de belirtti. Erdoğan,	"Halk	adına konuşmam, ancak mitinglerden edindiğim
ülkesini, toprağını, insanımı seviyor. Bu	halk	burayı terk etmeyecektir. Terk etmesi
örneğini ise 1968'de New York'ta	halk	oyuyla Temsilciler Meclisi'ne girmiş Shirley

Tablo 6: Halk sözcüğünün 2004-2008 arası eşdizimlilikleri

2009-2013 yılları arasında gazete metinlerinde **halk** sözcüğünün kullanımı **18** metinde **44** kez **0.89** sıklık ile görülmüştür. **Halk** sözcüğünün **-/+ 5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **44** kullanımdan **23** kullanımın "*cumhur, millet, toplum*" anlamında kullanıldığı, diğer **21** kullanımın farklı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Halk sözcüğü bu yıllar arasında; **halk kitleleri, halk iradesi, toplum desteği, halk kavramı, toplu bir görüş ortaya koyma, halkın siyaset üzerindeki etkisi, siyasi olarak halkın rolü, halkın genel düşüncesinin önemi** anlamlarında kullanılmıştır. **2009-2013** yılları arası kullanımın sayıca fazla olması nedeni ile tablo içerisinde sadece "*cumhur, millet, toplum*" anlamında kullanılan metinlerden 10 örnek verilmiştir.

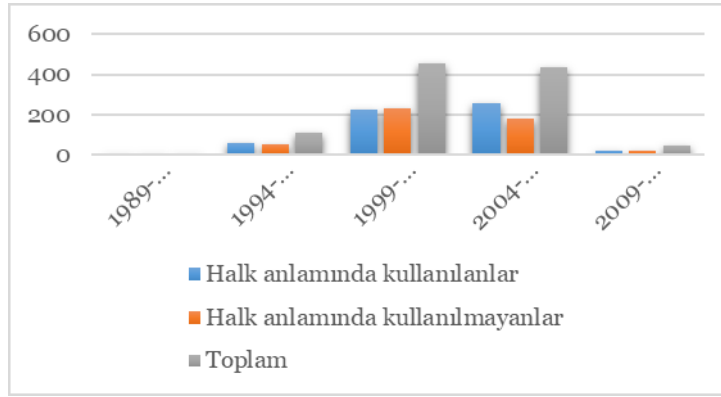
Ekran görüntüsü 10: Halk sözcüğünün 2009-2013 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

üzerine siyasi krize sürüklenen Honduras'ta	halk	dün yeni başkanı seçmek için
üzerinden evi beğenip, müteahhitle anlaşıyor.	Halk	arasında "Temelden girip, ev almak"
yazıp televizyon gelsin diyenler var.	Halk	da bilinçsiz olunca herkesin elinde
yazıp televizyon gelsin diyenler var.	Halk	da bilinçsiz olunca herkesin elinde
yap, 32 kez gittik. Bu	halk	bize bunun için maaş veriyor."
yani üreten sınıfın temsilcileri, yani	halk	tarafından talep edilmektedir. Halk kendine
yani halk tarafından talep edilmektedir.	Halk	kendine ait olanı, kendi kurduğu
ulaşamayıp ekonomik krizin de etkisiyle	halk	desteğini yitiren Cumhuriyetçi Türk Partisi-Birleşik
takarrür ettirmeli (açığa kavuşturmalı), onları	halk	tarafından iyice kabili hazim (hazmedilebilir)
sonra "tepki" vermeye çalışan yerel	halk,	artık taleplerini yazıya döktüğü taahhütnamelerle,

Tablo 7: Halk sözcüğünün 2009-2013 arası eşdizimlilikleri

Değerlendirme

Halk sözcüğünün **1989-2013** yılları arasında gazete metinlerinde kullanımına baktığımız zaman toplamda **255** metinde **1.048** kullanım görülmektedir. Bu **1.048** kullanımın bağlam içerisinde "*halk, millet, toplum*" anlamında **563** kez kullanıldığı, kalan **485** kullanımın millet anlamı dışında anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. **Halk** sözcüğünün toplum anlamı karşılığında kullanımının **1999-2008** yılları arasında arttığı görülmektedir. **2009-2013** arasındaki kullanımları sayısal olarak düşmüştür.

Grafik 2: Halk sözcüğünün TUD verilerine göre sayısal dağılımı

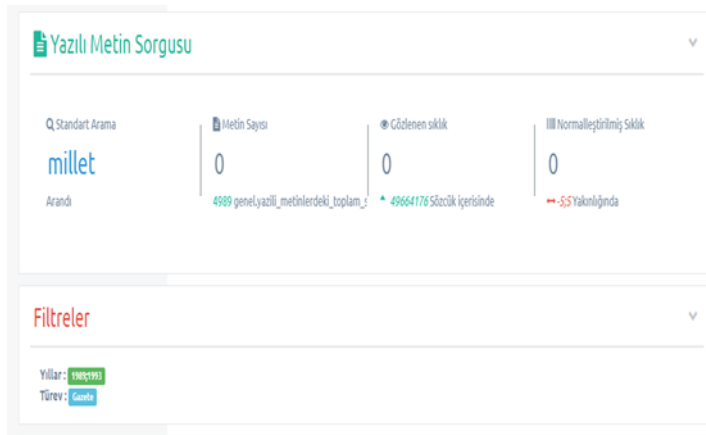
3. Millet sözcüğü

1989-2013 yılları arasında Türkçe Ulusal Derlem'de **millet** sözcüğü yazılı metin sorgusunda tarandığı zaman çıkan veriler şu şekildedir:

	Metin sayısı	Gözlenen sıklık	Normalleştirilmiş sıklık
1989-1993	0	0	0
1994-1998	13	36	0.72
1999-2003	44	92	1.85
2004-2008	46	131	2.64
2009-2013	9	17	0.34

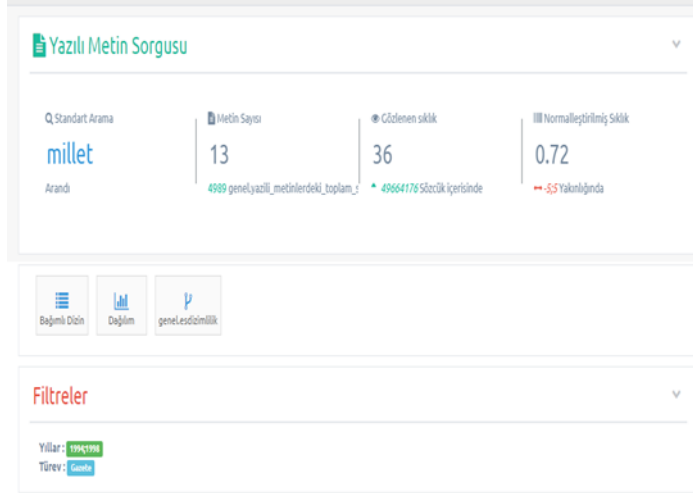
Tablo 8: Millet sözcüğünün TUD görünümleri

1989-1993 yılları arasında gazete metinlerinde **millet** sözcüğünün kullanımı görülmemiştir.

Ekran görüntüsü 11: Millet sözcüğünün 1989-1993 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

1994-1998 yılları arasında gazete metinlerinde **millet** sözcüğünün kullanımı **13** metinde **36** kez **0.72** sıklık ile görülmüştür. **Millet** sözcüğünün -/+ **5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **36** kullanımdan **23** kullanımın “*halk, cumhur, toplum*” anlamında kullanıldığı, diğer **13** kullanımın farklı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Millet sözcüğü bu yıllar arasında; **toplumu oluşturan halk anlamında sadece siyaset dili içerisinde** kullanılmıştır. **1994-1998** yılları arası kullanımın sayıca fazla olması nedeni ile tablo içerisinde sadece “*halk, cumhur, toplum*” anlamında kullanılan metinlerden 10 örnek verilmiştir.

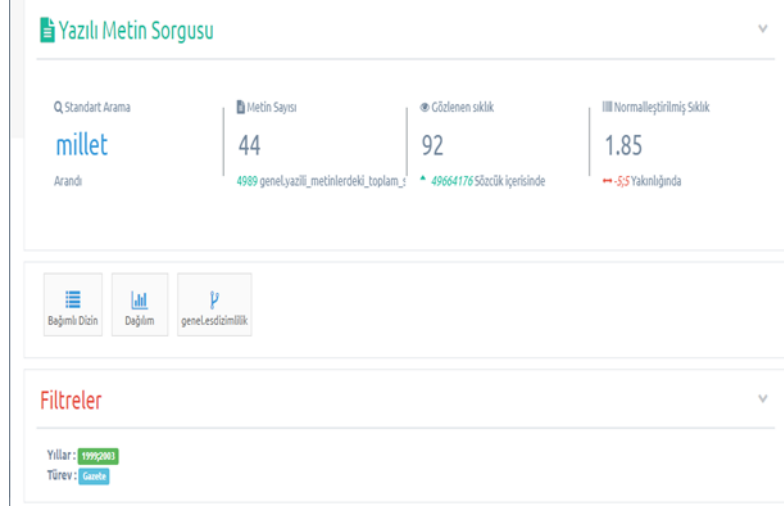
Ekran görüntüsü 12: Millet sözcüğünün 1994-1998 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

yok. Bu bir devlet ve	millet	siyaseti. Geleceği kucaklayan topyekün bir
verecektir. Bu, demokrasinin meşruiyet kaynağıdır.	Millet	razı olmadıkça, ülke yönetiminde meşruiyet
tanımlamaktadır. Gözün aydın Anadolu "Ne	millet	ve ne ordu mevcudiyete yapılan
sözlerini şöyle sürdürdü "Ama bunu,	millet	olarak büyük sağduyumuzla, kesimler olarak
salonda bulunan bazı delegeler, "Partileri	millet	kapatır" diyerek laf attılar. Başbakan
salonda bulunan bazı delegeler, "Partileri	millet	kapatır" diyerek laf attılar. Başbakan
problemleri çözecek hükümeti beklemektedir. Bütün	millet	ve halk yeni yılda uzlaşma
kurumları varken ve nihayet arkasında	millet	hakimiyeti varken, hür ve serbest
katlanma yeri. Biz sana katlanıyoruz,	millet	sana katlanıyor. Hükümet CHP'yi bıraksın,
Hükümeti'ni eleştirdi. Bu hükümetin kurulmasının	millet	iradesine aykırı olduğunu kaydeden Çiller,

Tablo 9: Millet sözcüğünün 1994-1998 arası eşdizimlilikleri

1999-2003 yılları arasında gazete metinlerinde **millet** sözcüğünün kullanımı **44** metinde **92** kez **1.85** sıklık ile görülmüştür. **Millet** sözcüğünün -/+ **5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **92** kullanımdan **68** kullanımın “*halk, cumhur, toplum*” anlamında kullanıldığı, diğer **24** kullanımın farklı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Millet sözcüğü bu yıllar arasında; **toplumu oluşturan halk anlamında**

sadece siyaset dili içerisinde kullanılmıştır. **1999-2003** yılları arası kullanımın sayıca fazla olması nedeni ile tablo içerisinde sadece “*halk, cumhur, toplum*” anlamında kullanılan metinlerden 10 örnek verilmiştir.

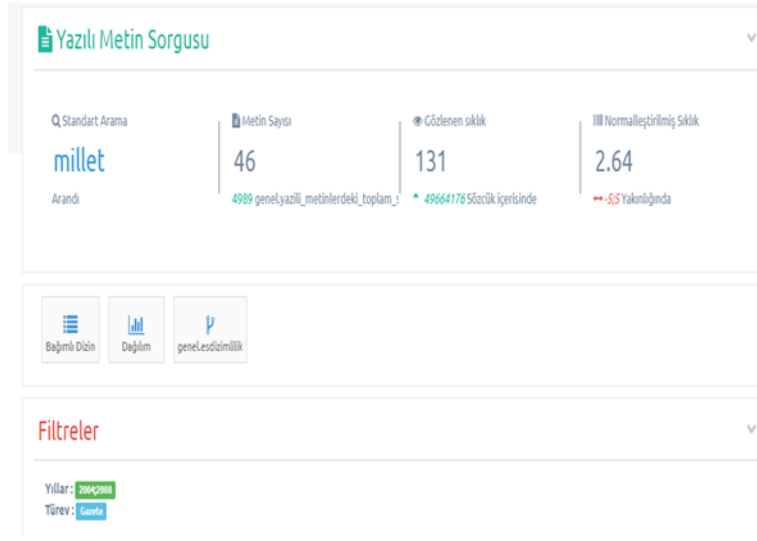

Ekran görüntüsü 13: Millet sözcüğünün 1999-2003 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

'Lider Türkiye' parolası, vatan ve	millet	sevgisi, hizmet aşkı ile son
şurası bilinmelidir ki Kıbrıs'ta bir	millet	yoktur, iki millet vardır. Bunu
şişko bir kör zenci oturuyor.	Millet	biraz şaşkın... Horowitz, kendisinden sonra
çıkıp bağırarak geliyor içimden, 'Hey	millet,	analarınıza mukayyet olun, baba geliyor!'Son
Çünkü Türkiye'de TBMM vardır ve	millet	iradesinin tecelli ettiği yer burasıdır.
çöküvermiş hayallerin yıkıntıları altında. Ve	millet	önünde ezik, mahcup, perişan. Bunlar
çok iyi tespit edilmesi kadar,	millet	olarak soğukkanlılığın korunması da büyük
zayıflamış demektir. Bu yeni dönemde	millet	olarak ayakta kalabilmemiz ve milletlerarası
Yılmaz'a usta-çırak benzetmesinde bulundu. "Bunları	millet	seçmedi, tombaladan çıktılar." diyen Çiller,
yöntemlerden biridir. Bu ülke ve	millet,	her türlü sorunu, demokratik, hukuk

Tablo 10: Millet sözcüğünün 1999-2003 arası eşdizimlilikleri

2004-2008 yılları arasında gazete metinlerinde **millet** sözcüğünün kullanımı **46** metinde **131** kez **2.64** sıklık ile görülmüştür. **Millet** sözcüğünün **-/+ 5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **131** kullanımdan **100** kullanımın “*halk, cumhur, toplum*” anlamında kullanıldığı, diğer **31** kullanımın farklı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Millet sözcüğü bu yıllar arasında; **toplumu oluşturan halk anlamında sadece siyaset dili içerisinde** kullanılmıştır. **2004-2008** yılları arası kullanımın sayıca fazla olması nedeni ile tablo içerisinde sadece “*halk, cumhur, toplum*” anlamında kullanılan metinlerden 10 örnek verilmiştir.

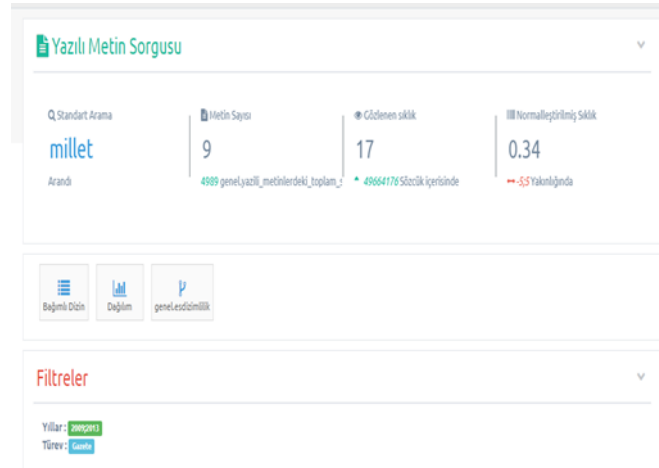

Ekran görüntüsü 14: Millet sözcüğünün 2004-2008 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

şunları söyledi Tek bayrak, tek	millet	Aramızda huzuru, birliği ve beraberliği
şunları söyledi Tek bayrak, tek	millet	Aramızda huzuru, birliği ve beraberliği
şartsız milletindir" yazısını okuyarak, "Hangi	millet	bu arkadaşım? Onun adını merak
şartsız milletindir" yazısını okuyarak, "Hangi	millet	bu arkadaşım? Onun adını merak
üzerinden 47 yıl geçti. Ancak	millet,	geçen yarım asra rağmen idamların
ülkelere hem devlet hem de	millet	olarak elinden gelen yardımı yaptığını
özerklik haklarının artırıldığı ve Katalanların	millet	olarak tanındığı yeni özerklik statüsü
önemli olan, milletvekili olmak değil,	millet	için çalışmaktır" diyerek partilere birlik
çekiliyor. Mentor Agani ise "Bir	millet	iki devlet olarak yola devam
çağrışımlar çok yanlış. Elele verelim,	millet	bunu bekliyor" diye konuştu. Haydi

Tablo 11: Millet sözcüğünün 2004-2008 arası eşdizimlilikleri

2009-2013 yılları arasında gazete metinlerinde **millet** sözcüğünün kullanımı **9** metinde **17** kez **0.34** sıklık ile görülmüştür. **Millet** sözcüğünün **-/+ 5** eşdizimliliklerine bakıldığı zaman **17** kullanımdan **11** kullanımın "*halk, cumhur, toplum*" anlamında kullanıldığı, diğer **6** kullanımın farklı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Millet sözcüğü bu yıllar arasında; **toplumu oluşturan halk anlamında sadece siyaset dili içerisinde** kullanılmıştır. **2009-2013** yılları arası kullanımın sayıca fazla olması nedeni ile tablo içerisinde sadece "*halk, cumhur, toplum*" anlamında kullanılan metinlerden 10 örnek verilmiştir.

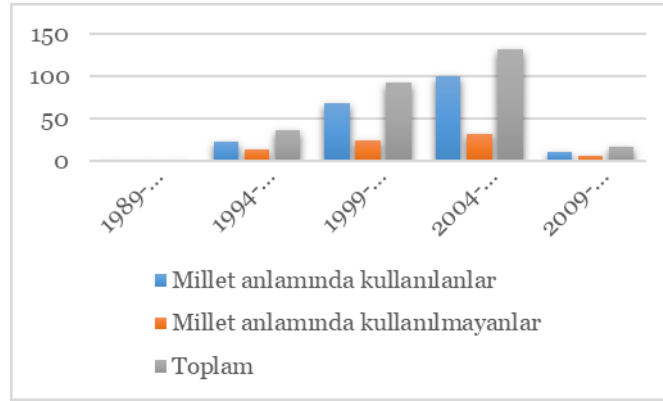
Ekran görüntüsü 15: Millet sözcüğünün 2009-2013 yılları arası TUD yazılı metin sorgusu

ötelendiği, hukukun işlenmediği dönemlerde bu	millet	çok ağır faturalar ödedi. Siyasetini
ve yasalardan aldıkları yetki çerçevesinde	millet	adına rejimin teminatıdır. Güvenlik güçlerimizi
korkuyorsunuz? Türkiye'ye demokrasinin, hukukun, Türkiye'ye	millet	iradesinin egemen olmasından mı korkuyorsunuz?
kimi olduğunu iddia edenler. Aramazlar,	millet	adına yarışanların değil, dava uğruna
kalmaz. Çünkü parlamentoların birinci görevi	millet	adına yasa yapmaktır, yasalar da
jandarmamızla, istihbarat teşkilatlarıyla birlikte sahibi	millet	olan bu rejimi muhafaza etmekle
intiharı Kahramanları intihar eden bir	millet	ayakta kalamaz, ordusu savaşıma yeteneğini
hatırlanmadığı, hukukun işlenmediği dönemlerde bu	millet	çok ağır faturalar ödedi. Şimdi
dram elbette birimizin, bazımızın değil	millet	olarak hepimizin ortak acısı, ortak
bir ordu hem de bir	millet	yaratarak gerçekleştirdiği bu inanılmaz devrim,

Tablo 12: Millet sözcüğünün 2009-2013 arası eşdizimlilikleri

Değerlendirme

Millet sözcüğünün **1989-2013** yılları arasında gazete metinlerinde kullanımına baktığımız zaman toplamda **112** metinde **276** kullanım görülmektedir. Bu **276** kullanımın bağlam içerisinde "**halk, millet, toplum**" anlamında **202** kez kullanıldığı, kalan **74** kullanımın millet anlamı dışında anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. **Millet** sözcüğünün toplum anlamı karşılığında kullanımının **1994-2008** yılları arasında sayıca fazla olduğu görülmektedir. **2009-2013** arasındaki kullanımları sayısal olarak düşmüştür.

Grafik 3: Millet sözcüğünün TUD verilerine göre sayısal dağılımı

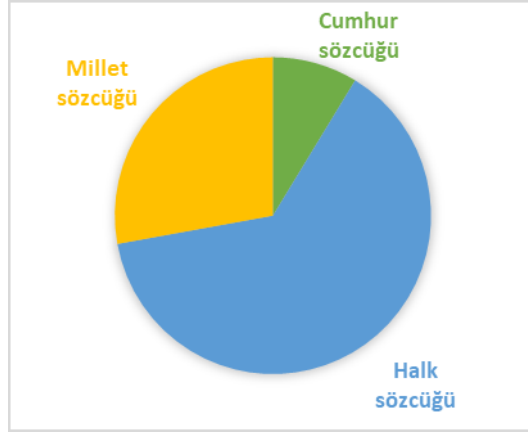
Sonuç

Bu çalışmada, Türkçe Ulusal Derlem’de, aynı anlama gelen, **cumhur**, **halk**, **millet** sözcükleri taranmış ve elde edilen sayısal veriler üzerinden sözcüklerin kullanımları değerlendirilmiştir. 50 milyon sözcükten oluşan Türkçe Ulusal Derlem’in yazılı metin sorgusu sekmesinde **1989-2013** yılları arasında gazete metinlerinde **cumhur**, **halk**, **millet** sözcükleri tarandığı zaman elde edilen toplam veriler şu şekildedir:

Sözcük	Metin sayısı	Gözlenen sıklık	Normalleştirilmiş sıklık
<i>Cumhur</i>	35	50	1
<i>Halk</i>	255	1.048	21.1
<i>Millet</i>	112	276	5.55

Tablo 13: Cumhur/Halk/Millet sözcüklerinin TUD görünümleri

Bu 3 sözcük arasında metin sayısı, kullanılma sıklığı ve normalleştirilmiş sıklık noktasında sayıca en fazla **halk** sözcüğü, ikinci sırada **millet** sözcüğü görülmektedir. Gazete metinlerinde toplum anlamında kullanılan bu sözcüklerden en az tercih edileni **cumhur** olmuştur. 3 sözcüğün sayısal verilerinin ardından bağlama bakıldığında **halk** sözcüğünün siyaset dışında birçok anlamda kullanılmasına rağmen **millet** ve **cumhur** sözcükleri sadece siyasi söylemlerde görülmektedir. Bu çalışma siyaset, ekonomi, eğitim gibi alanlarda önemli bilgi kaynağı olarak görülen gazetelerde toplum kavramını anlatırken hangi sözcüğün daha çok ve neden tercih edildiğini göstermektedir. Türkçe Ulusal Derlemi 2013 yılına kadar olan verileri içermektedir. Bu nedenle son yıllarda özellikle siyasi dilde çokça tercih edilen cumhur ve millet sözcüklerinin kullanım sıklığını farklı vermektedir. Son yıllarda sosyal medya ve televizyon haberlerinde gözlemlendiği şekilde -yoğun bir seçim dönemi olması sebebi ile- millet ve cumhur sözcükleri ön plana çıkmıştır. Siyasi söylemler üzerine yapılacak olan söylem analizi, derlem dil bilimi vb. çalışmalarda millet ve cumhur sözcüklerinin bağlam içerisinde geçen kullanım anlamları tespit edilip son yıllarda siyasi dilde meydana gelen değişimler araştırmacılar tarafından incelenebilir.

Grafik 4: Cumhur/Millet/Halk sözcüğünün TUD verilerine göre sayısal dağılımı

Kaynakça

- Aksan, Y., Aksan, M., Özel S. A., Yılmaz, H., Demirhan, U. U., Mersinli, Ü., Bektaş, Y., Altunay, S. (2014). Web Tabanlı Türkçe Ulusal Derlemi (TUD), *Akademik Bilişim '14- XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 5-7 Şubat 2014 Mersin Üniversitesi, s. 723-730.
- Aksan, M., Atasoy, G. (2021). *Derlem Dilbilim ve Sözcük Anlambilim*, Toros Üniversitesi Yayınları, Mersin.
- Boz, E. (2020). *Dilbilim Teorik ve Uygulamalı Alanlar*, Gazi Kitabevi, Kolektif.
- Çalışkan, N. (2014). Semantik Prozodi Kavramı ve Türkçe Semantik Prozodi Örnekleri: “aksettirmek, ...dan ibaret, ...nin teki, karşı karşıya, varsa yoksa”, *Journal World of Turks*, Vol. 6, No. 1, p. 139-160.
- Karaoğlu, S. (2014). Türkçe Çevrimiçi Derlemler Üzerine, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı 1): s. 181-188.
- Özkan, B. (2020). Terim Bilim Çalışmalarında Derlem Kullanımı ve “Kendi Kendine Derlem Oluşturma Platformu”, *Terim Bilim Modülü, Avrasya Terim Dergisi*, 8 (1): 8-17.
- Özkan, B.; Tahiroğlu, T. B.; Özkan, A. E. (2014). *Türkçe Üzerine Derlem Dilbilim Uygulamaları*, Karahan Kitabevi.
- <https://v3.tnc.org.tr/>
- <https://v3.tnc.org.tr/tnc/about-tnc>
- <https://v3.tnc.org.tr/tnc/tnc-team>
- <https://sozluk.gov.tr/>